

Informe sobre les enquestes a les persones usuàries del Servei de Dutxes, canvi de roba i derivacions a l'activitat esportiva: dades i conclusions

2023

Índex

1.- Introducció.....	pàg.3
2.- Contextualització.....	pàg.4
3.- Metodologia.....	pàg.5
4.- Resultats.....	pàg.6
5.- L'activitat esportiva al Gimnàs Social Sant Pau.....	pàg.23
6.- Conclusions finals.....	pàg 28
7.- Propostes de millora pel Servei de Dutexes, Rober i repartiment d'àpats	pàg.28

1.- Introducció

A l'any 2020, data en què es produeix el tancament obligatori dels gimnasos degut a la Covid, el Gimnàs Social Sant Pau, per petició de l'Ajuntament de Barcelona, comença a oferir un servei de dutxes, rober solidari i repartiment de menjar per a persones sense llar. Des d'aquest moment, l'equipament treballa en línia amb el Sistema Català de Serveis Socials.

Donada aquesta experiència, l'any 2022 l'equip la cooperativa decideix elaborar un estudi de recerca anual sobre el perfil de les persones usuàries d'aquest servei de dutxes, rober solidari i repartiment de menjar per tal de fer-lo servir com indicador de replicabilitat del recurs. D'aquesta manera, **es vol aportar informació per millorar el disseny i la implementació d'un equipament i servei adequat a les necessitats específiques del col·lectiu de persones sense llar.**

Teniu a les mans un informe amb dades del 2023, dissenyat empíricament, de caràcter social i elaborat amb una metodologia mixta, amb el propòsit de donar informació detallada i descriure la realitat existent als nostres contextos socials. Reflexem així el perfil de les persones sense llar sobre una **mostra de 101 persones usuàries del Servei de Dutes, Rober Solidari i Repartiment d'Àpats del Gimnàs Social Sant Pau.**

No és fàcil trobar un terme correcte per definir el fenomen del sensellarisme. Per això, cal matisar que per tal d'elaborar aquest informe es pren com a referència la definició del concepte adoptada per la Federació Europea d'Associacions Nacional que treballa amb persones sense llar. Segons FEANTSA, una persona sense llar és aquella que *“no pot accedir a conservar una llar adequada, adaptada a la seva situació personal, permanent i que proporcioni un marc estable de convivència, ja sigui per raons econòmiques i barreres socials, o bé perquè presenta dificultats personals per a portar a terme una vida autònoma”*

En aquesta línia FEANTSA crea una tipologia de situacions de sense llar:

1. Sense sostre: viuen al carrer i dormen en un refugi nocturn.
2. Sense llar: viuen en albergs per a persones sense llar, albergs de dones/refugis, llar per sol·licitants d'asil o amb suport d'especialistes i institucions d'internament.
3. LLar insegur: resideixen sense títol legal, ordre de desnonament o sota amenaça de violència.
4. Llar inadequat: viu en una estructura temporal o llar impropí.

Una altre definició que hem tingut present per tal d'elaborar aquest informe és la que aporta Pedro Cabrera, professor de Treball Social de la Facultat de Ciències Humanes i Socials (Comillas CIHS) i coautor del llibre “Vidas de calle”, que defineix el sense llar com *“la manca d'una llar adequada i permanent que permeti un marc de convivència estable per a les persones”*.

És important comentar que l'informe que presentem disgrega les dades en funció del gènere i presenta dades específiques sobre el perfil del col·lectiu de les dones sense llar.

A més, també aportem dades comparatives on es detallen els canvis de perfil de les persones usuàries que s'han produït entre l'any 2022 i 2023, i també exposem la tipologia dels diferents recursos i equipaments públics existents a la ciutat de Barcelona.

Per últim, detallem unes conclusions a partir dels resultats obtinguts que es concreten en una sèrie de propostes de millora del servei, de reptes a assolir i de diferents alternatives d'integració social per al col·lectiu de persones sense llar.

2.- Contextualització

A partir dels anys 80 del S.XX, la transformació de la realitat urbana, la crisi econòmica, l'atur estructural o la debilitat de les formes tradicionals de solidaritat, comencen a detonar el que avui en dia es coneix com a sensellarisme. Al S.XXI el conjunt de transformacions socials, l'encariment dels habitatges, juntament amb l'emergència de noves desigualtats, han dissenyant societats cada cop més dualitzades, on les situacions de pobresa existeixen es normalitzen i fan aparèixer altres formes d'exclusió social.

Així hem arribat a societats desenvolupades on l'existència de persones sense llar incrementa progressivament. Segons les dades de l'[Enquesta a les persones sense llar elaborada per l'Institut Nacional d'Estadística \(INE\)](#), en els últims 10 anys les persones que viuen sense llar a Espanya han incrementat en un 24,5%.

Cal destacar que, les persones sense llar representen el nivell màxim de l'exclusió social, ja que a la falta de llar s'afegeix la pèrdua de salut (les persones que viuen al carrer viuen una mitjana de 5 anys menys), d'autonomia personal (sovint no poden resoldre els petits reptes del dia a dia), la destrucció dels vincles socials (són persones aïllades), així com d'altres aspectes relacionats amb la vida quotidiana.

En aquest sentit, l'exclusió social pot arribar a provocar estats de neutralitat emocional (Blackhart, 2009) o, fins i tot, processos de despersonalització, de pèrdua d'identitat personal i d'intimitat. A més, la situació de sensellarisme també pot arribar a modificar la identitat personal de qui el pateix (Navarro, 2013).

Ara bé, no hem d'oblidar que la realitat de les persones sense llar és complexa i aglomera factors multifactorials i multidimensionals, el que dificulta de manera significativa la intervenció. Per aquest motiu és necessari conèixer les característiques, així com el perfil d'aquest col·lectiu.

És des d'aquesta perspectiva que s'ha elaborat el qüestionari, el resultat del qual es presenta a continuació en el present informe, per tal d'extreure conclusions que ens permetin crear i generar noves vies d'integració social per a les persones sense llar.

3.- Metodologia

Aquest informe es realitza amb una metodologia quantitativa i observacional, amb dades recollides i analitzades durant l'any 2023. Aquestes dades han sigut recopilades mitjançant un qüestionari elaborat específicament pel desenvolupament d'aquest estudi.

3.1.- Persones participants

Per desenvolupar aquest informe hem analitzat les respostes de 101 persones usuàries del servei de dutxes, rober solidari i repartiment de menjar del Gimnàs Social Sant Pau. D'aquestes persones un 82,7% han sigut homes i un 17,83 % dones.

El qüestionari s'ha realitzat de manera presencial, i en alguns casos, amb suport de l'equip tècnic que treballa al servei.

3.2.- Instrument i variables

El qüestionari ha estat l'instrument escollit pel desenvolupament de l'informe i ha estat elaborat per l'equip tècnic professional que treballa en el Servei de Dutxes des de l'any 2020. Això vol dir que les variables s'han escollit en base a l'experiència i el coneixement d'aquestes persones, amb l'objectiu d'assegurar que les preguntes siguin les adients i són coherents amb l'estudi que es presenta.

Cal destacar que la participació en el qüestionari ha sigut voluntària i anònima.

El qüestionari està distribuït en tres parts fonamentals. La primera part inclou dades sociodemogràfiques (gènere, franja d'edat i país d'origen). La segona presenta preguntes específiques que ens permeten apropar-nos i extreure informació més detallada sobre el situació vital de les persones sense llar, i així dissenyar un servei adequat i òptim. Pel que fa a la tercera part, inclou dades que ens serveixen per analitzar si l'organització i funcionament del nostre recurs s'adequa a la realitat existent sobre el fenomen del sensellarisme a la ciutat de Barcelona.

Finalment cal destacar que, per tal que les conclusions d'aquest informe s'adeqüin a la realitat existent, s'ha utilitzat l'observació i l'anàlisi documental com a complement al qüestionari.

4. Resultats

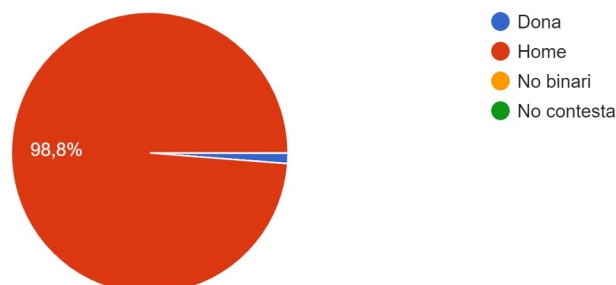
4.1- Indicadors sociodemogràfics

Els indicadors sociodemogràfics ens donen informació general sobre la mostra d'estudi. Per desenvolupar aquest informe s'han utilitzat: el gènere, l'edat i el país d'origen.

- **Gènere:** Les dades s'han disgregat en homes i dones (*). Per tal d'incorporar la perspectiva de gènere des d'una visió més concisa, en aquest informe presentem un anàlisi de dades més precís sobre el perfil i la situació de les dones sense llar que ens permet desenvolupar intervencions i propostes de millora més adequades a les seves necessitats reals.

Aquest anàlisi de les persones sense llar que incorpori la perspectiva de gènere ens ajuda a ampliar la comprensió d'aquest fenomen des de diferents punts de vista, a visibilitzar la situació de les dones sense llar i a dissenyar i implementar intervencions dirigides a les necessitats reals d'aquest col·lectiu.

La mostra ha comptat amb 101 persones participants, de les quals 83 han sigut homes i 18 dones. En termes relatius, el 87,17% de la mostra està compost per participants masculins i el 17,83% per participants de gènere femení.

Font: Enquesta Gimnàs Social Sant Pau. Mostra 101 persones usuàries

(*) Una de les persones enquestades ha contestat com a no binari. Al ser una xifra mínima, no s'han disgregat les dades referents a aquest col·lectiu

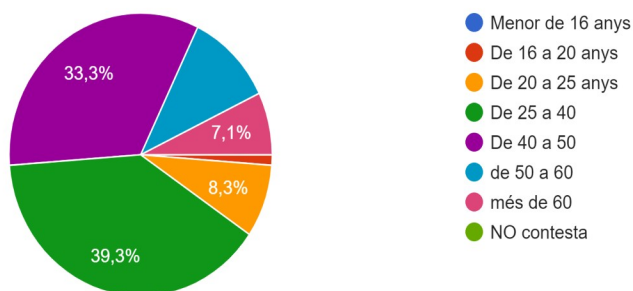
Conclusions

- Les dones eviten especialment qualsevol situació de dormir al carrer, donat que les persones que viuen al carrer pateixen agressions i violències, i en el cas de les dones, s'agreuja per la possibilitat de patir agressions masclistes i/o sexuals. Aquest fet implica que les dones, abans d'arribar a dormir al carrer, optin per alternatives que es corresponguin amb altres situacions d'exclusió residencial, menys estudiades i quantificades, o bé aguantar situacions molt dures, només per tenir un sostre al cap, situacions que un home no aguantaria. Tot i això, són un col·lectiu que també conformen la realitat de la societat catalana, i a més, són un col·lectiu de vulnerabilitat extrema.
- Amb els resultats del qüestionari, en combinació amb l'observació i l'escolta activa de les dones usuàries del servei, tot i que les dones que viuen al carrer disposen de més recursos públics que els homes, concluïm que una part de les que utilitzen el servei estan en situació de molt risc, i un tant per cent elevat (més elevat que en el col·lectiu masculí) pateixen trastorns psicològics.

- **Edat:** L'objectiu principal de les persones, en cadascuna de les etapes de desenvolupament, és aconseguir el màxim grau d'independència i autonomia. Ara bé, els recursos i les habilitats personals necessaris per arribar a aquest objectiu varien segons l'etapa del cycle vital en la que ens trobem. Per això, s'ha disgregat la variable edat segons paràmetres específics dissenyats per l'equip tècnic del servei de dutxes i rober solidari, amb la finalitat de poder implementar línies d'intervenció des de les necessitats específiques que existeixen en cada etapa vital de les persones en situació de sensellarisme.

Pel disseny dels paràmetres s'ha utilitzat l'observació i l'experiència diària amb les persones usuàries del servei.

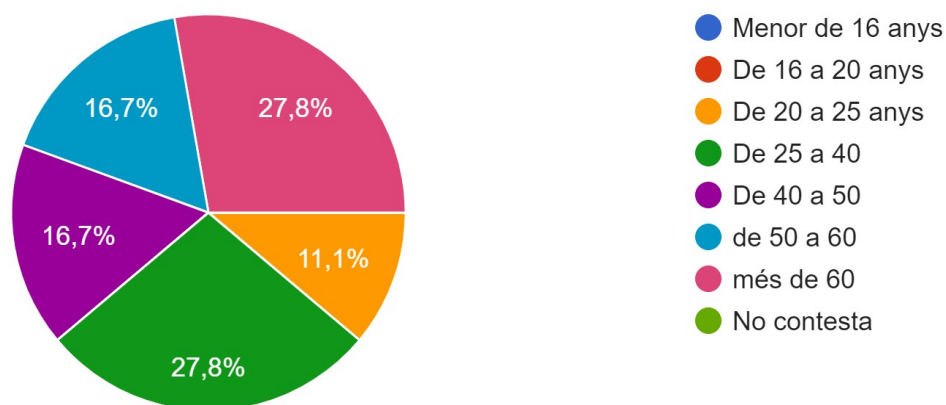
Així doncs, del total dels 83 participants de gènere masculí enquestats, les edats que aglutinen la part més significativa de la mostra són les compreses entre els 26 i els 40 anys (39,3%) i entre els 41 i els 50 anys (33,3%). En quant a la resta, els homes entre 51 i 60 anys, representen el 10,7% dels usuaris, seguits dels de més de 60 anys amb 8,3% i els d'edats compreses entre 20 i 25 anys amb un 7,1%. Els homes per sota dels 20 anys només representen el 1,2% dels usuaris del servei.

Font: Enquesta Gimnàs Social Sant Pau. Mostra: 83 homes

Pel que fa a les dones i a la variable edat, segon la mostra de 18 dones participants de l'enquesta, les dues franges més significatives són les que comprenen edats entre els 26 i els 40 anys i la de més de 60 anys, amb un 27,8% en ambdós casos. Pel que fa a la resta de la mostra, es reparteix entre les cohorts de 41 a 50 anys (16,7%), de 51 a 60 anys (16,7%) i de 21 a 25 anys (11,1%).

Font: Enquesta Gimnàs Social Sant Pau. Mostra: 18 dones

Comparativa entre homes i dones

	Homes	Dones
menor de 20 anys	1,2%	0%
de 20 a 25 anys	7,1%	11%
de 26 a 40 anys	39,3%	27,8%
de 41 a 50 anys	33,3%	16,7%
de 51 a 60 anys	10,7%	16,7%
més de 60 anys	8,3%	27,8%

Segons les últimes dades publicades per la Fundació Arrels (*Encuesta a personas que viven en la calle*. Arrels Fundació, 15 de junio de 2022)** l'edat mitjana de les persones sense llar es troba als 44 anys. En relació a les nostres dades, pel que fa als homes l'edat adulta aglutina la major part de la mostra, seguint la mateixa tendència que els resultats obtinguts de l'informe de l'any 2022. Ara bé, la disgregació de l'edat adulta en 2 franges també ens ha fet observar que la primera fase de l'adulthood aglutina més usuaris homes que la segona. Aquest fet també es produeix en el cas de les dones, on les edats compreses entre els 25 i els 40 anys representen la part més significativa de les participants, amb la particularitat que les dones de més de 60 anys suposen el mateix % de les usuàries del servei.

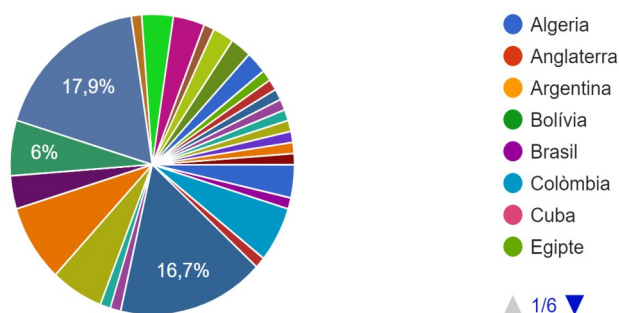
Conclusions

- Si bé és cert que la mostra que aportem al present estudi pot ser poc significativa a nivell quantitatiu, creiem que és rellevant aportar aquesta dada ja que obre un nou focus d'estudi sobre el sensellarisme en dones joves i a la tercera edat. Veiem que cap dona jove utilitza el nostre servei (per tant pressuposem que són mínimes les que viuen al carrer), i per la informació que disposem creiem que és perquè hi ha molts recursos a la ciutat adreçades a dones joves, de la qual cosa ens felicitem. Per altre costat considerem que caldria valorar els recursos, serveis i vies d'intervenció per al col·lectiu de dones de la tercera edat, ja que pensem que caldria adequar-los a les necessitats concretes d'aquest col·lectiu.
- En general, de les dades analitzades es detecta que la cohort d'edat compresa entre els 20-25 anys que utilitza el servei de dutxes, rober solidari i repartiment d'àpats és molt baixa respecte a les altres franges d'edat. Aquest fet es produeix tant en el cas de les dones com dels homes. Les dades del qüestionari, juntament amb l'observació, l'escolta activa i l'anàlisi documental del fenomen del sensellarisme a la ciutat ens fans intuir que aquest fet es produeix per l'existència de més recursos destinats a aquesta franja d'edat.

- **País d'origen:** Aquesta variable aporta informació sociocultural sobre el grup de referència (tipus de menjar, costums, relacions personals, idioma...). En aquest sentit, les característiques vinculades als països d'origen de les persones en situació sense llar tenen una influència molt significativa en els itineraris d'intervenció que donen resposta a la situació en la que viu el col·lectiu.

Segons les dades extretes del qüestionari, s'observa que pel que fa als homes seguim amb la mateixa tendència que a l'any 2022, el Marroc amb un 17,9% i Espanya amb un 16,7% aglutinen el nombre d'usuaris més significatius de la mostra.

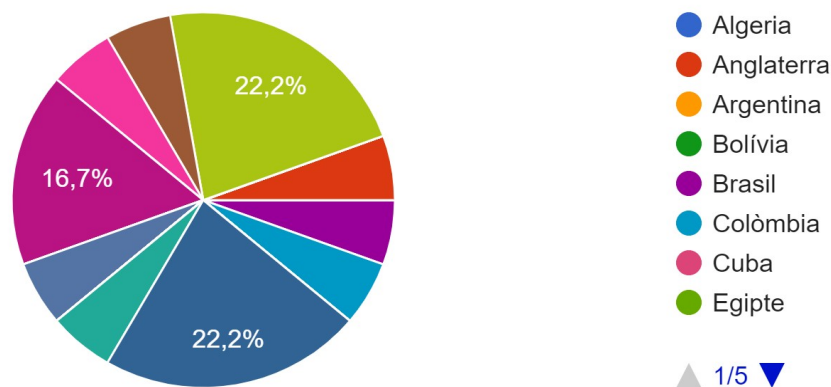
Per altre costat, respecte a l'any 2022 ha hagut una disminució d'usuaris de Colòmbia i Algèria. A l'any 2022, Colòmbia va representar un 7,02% mentre que al 2023 representa un 6% i Algèria un 8,77% mentre que al 2023 només aglutina un 3,6% dels homes usuaris. En contraposició s'han incrementat els homes provinents de Guinea (8,3%), Gàmbia (6%) i Mali (6%).

Font: Enquesta Gimnàs Social Sant Pau. Mostra: 83 homes

Pel que fa a les dones el perfil segons el país d'origen significativament diferent al dels homes. En aquest cas, Espanya i Romania, amb un 22,2% en ambdós casos aglutinan la part més representativa de la mostra, seguidament de Perú, amb un 16,7% de les usuàries enquestades. La resta queda repartida entre Ucraïna, Brasil, Colòmbia, Marroc, França i Portugal.

En el cas del col·lectiu femení no podem fer la comparativa amb l'any 2022, perquè les dades extretes per aquest informe no estaven disgregades per gènere.

Font: Enquesta Gimnàs Social Sant Pau. Mostra: 18 dones

Conclusions

- *S'ha produït un canvi significatiu en quant a l'origen de les persones usuàries del servei. En el cas dels homes comença a aparèixer una petita tendència creixement de persones usuàries de països subsaharians, això pot ser degut a l'empobriment dels països subsaharians degut als conflictes i crisis ambientals. En aquest sentit, és indispensable que les polítiques i l'implementació d'accions d'intervenció tinguin en compte, no només les característiques i dimensions socioculturals dels països d'origen de les persones sense llar, sinó també les variacions que existeixen en quant a aquesta variable.*
- *Amb les dades recollides detectem que la diferència de procedència entre dones i homes és europea o llatina, un altre de les raons per les quals cal pensar i abordar el sensellarisme de forma diferenciada entre homes i dones ja que socioculturalment són diferents.*

4.2- Indicadors de situació vital

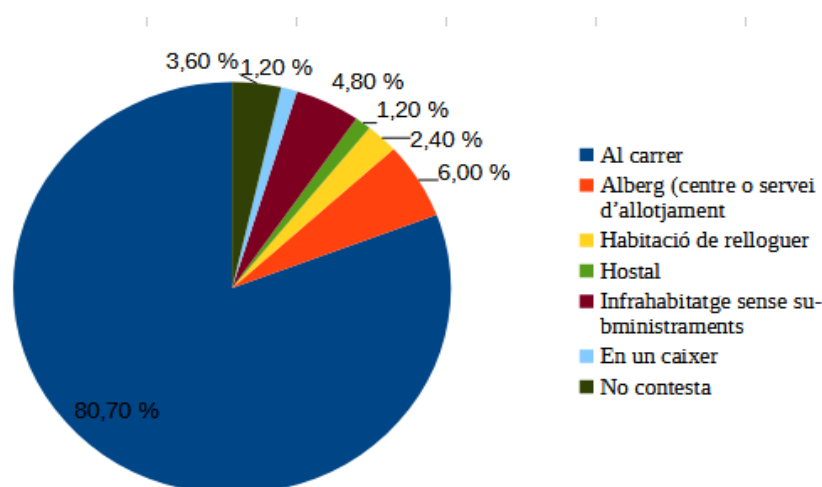
L'elaboració dels indicadors de situació vital s'ha realitzat bàsicament des de l'experiència de l'equip tècnic que vetlla pel funcionament del servei. També s'ha utilitzat l'observació i l'anàlisi documental, per tal que els resultats siguin el més exhaustius possible amb la realitat que viuen les persones sense llar.

Així doncs, aquests indicadors s'han dissenyat no només des de la relació de les persones usuàries amb el servei de dutxes i rober solidari, sinó també des de l'espai informal d'escolta activa creat entre els professionals i les persones usuàries.

A continuació exposem els indicadors i els resultats obtinguts.

- **On dorm:** Aquest indicador ens permet conèixer alguns trets de la situació vital de les persones que utilitzen el servei, dels quals viure al carrer és la cara més dura de l'exclusió social.

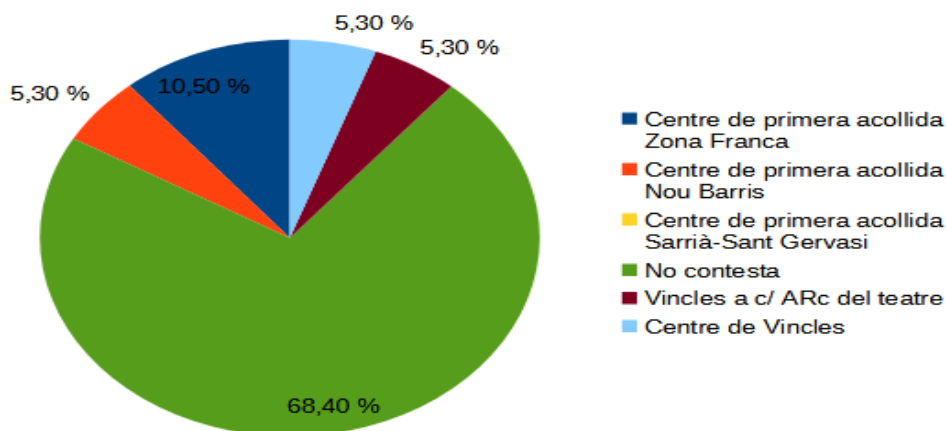
Segons les dades extretes de la mostra de 83 homes que han respost al qüestionari, 80,7 % dormen al carrer. La resta es reparteixen en albergs (6%), habitacions de relloguer sense drets a serveis (2,4 %), infrahabitatges sense subministraments (4,8%) i en caixers (1,2%). Unes dades que segueixen la mateixa tendència que l'any 2022.

Font: Enquesta Gimnàs Social Sant Pau. Mostra: 83 homes

Aquest any, per tal d'analitzar com es reparteixen les persones usuàries entre els diferents recursos que existeixen a la ciutat de Barcelona, s'ha disgregat les persones usuàries que dormen el albergs. Aquestes dades ens donen un aproximació de l'ús dels diferents equipament de la ciutat de Barcelona. Cal destacar que, el 68,4% no han contestat a la pregunta. De la resta, un 10,5% s'ubiquen de primera acollida Zona Franca, el 5,3% al Vincles c/Arc del Teatre i al Centre Vincles i al Centre de primera acollida Nou Barris.

Aquestes dades, només s'han disgregat en el cas dels homes, perquè no hi ha cap dona que hagi respost que dorm a un alberg.

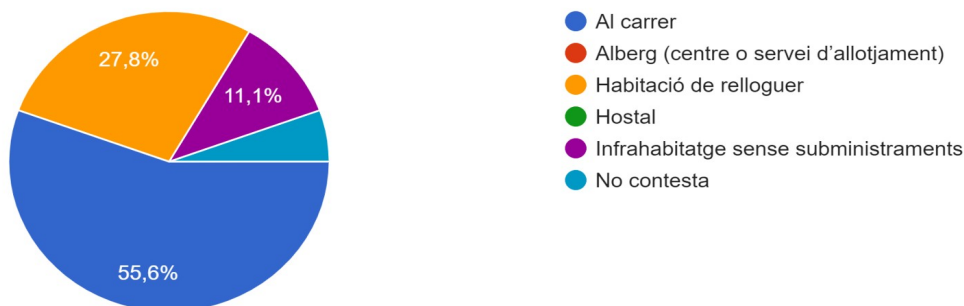

Enquesta Gimnàs Social Sant Pau. Mostra: 83 homes

Font:

Pel que fa a les dones, la mostra es configura d'una manera diferent al cas masculí. El 55,6 % viuen al carrer, el 27,8 % viuen en habitacions de relloguer i el 11,1% en infrahabitats sense subministres.

Tot i tenir altres situacions habitacionals també molt precàries també tenen la necessitat d'accedir al servei de dutxes, canvi de roba i repartiment d'àpats.

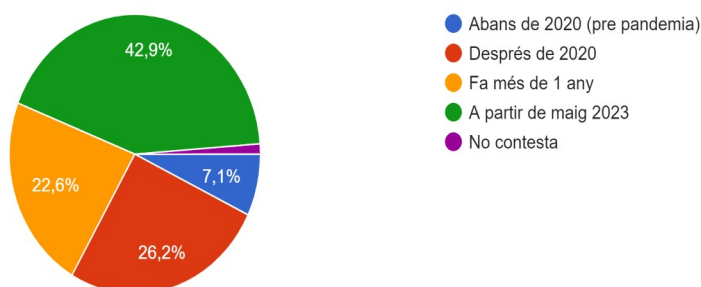
Font: Enquesta Gimnàs Social Sant Pau. Mostra: 18 dones

Conclusions extretes

- Viure al carrer és la cara més dura de l'exclusió social, per tant, podem afirmar que els homes que utilitzen el servei de dutxes i rober solidari es troben en situacions de pobresa i d'exclusió social extrems.
- Hi ha manca de places d'alberg per a les persones sense llar que es veuen abocades a dormir al carrer.

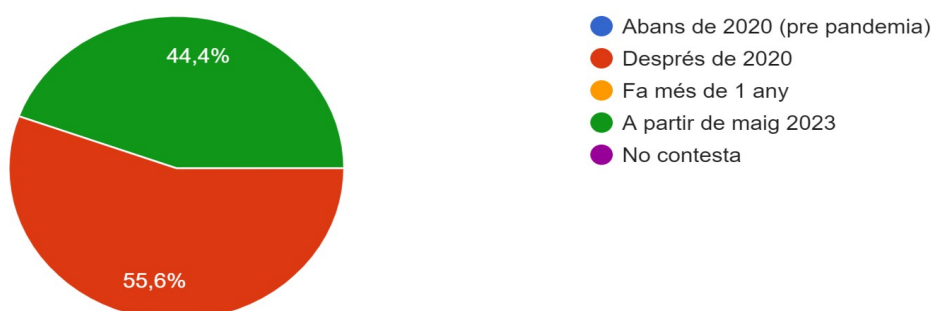
- **Temps que fa que ve a dutxar-se:** En l'enquesta del 2022 es va incorporar aquesta pregunta per veure qui venia a partir de la pandèmia i qui pre pandèmia. Enguany volem detectar qui ha vingut afectat per altres factor socials.

Segons les dades extretes de la mostra, pel que fa als homes, el 42,9% comencen utilitzar el servei a partir del maig del 2023, data en que ens vam traslladar al local pont, al c. Floristes de la Rambla, 10. De la resta, un 22,6% fa més d'un any que ens utilitzen, un 26,2% ve des del 2020 i un 7,1% des d'abans del 2020. Això significa que més de la meitat dels homes enquestats pateixen situació de carrer des de fa un any o més.

Font: Enquesta Gimnàs Social Sant Pau. Mostra: 83 homes

Pel que fa a la mostra de dones, un 44,4% utilitzen el servei des de maig del 2023 i un 55,6% van començar a venir després del 2020. Així doncs, en el cas de les dones, més de la meitat de la mostra es troben en situació de vulnerabilitat alta o greu.

Font: Enquesta Gimnàs Social Sant Pau. Mostra: 18 dones

Conclusions extretes

- *Més de la meitat de les persones enquestades pateixen situació de carrer des de fa un any o més, i està demostrat que cada dia que una persona passa al carrer es cronifica exponencialment la seva situació. La suma d'aquestes dues dades ens permet assegurar que existeixen molts casos d'usuaris del servei que es troben en una situació de vulnerabilitat alta, el que suposa que cada cop tinguin més dificultats per a sortir i trobar alternatives a la seva situació.*
- *També podem concloure que actualment no acudeix al servei tantes persones per les*

conseqüències de la pandèmia, si no que hi ha altres factors que fan que les persones necessitin un servei com el que oferim.

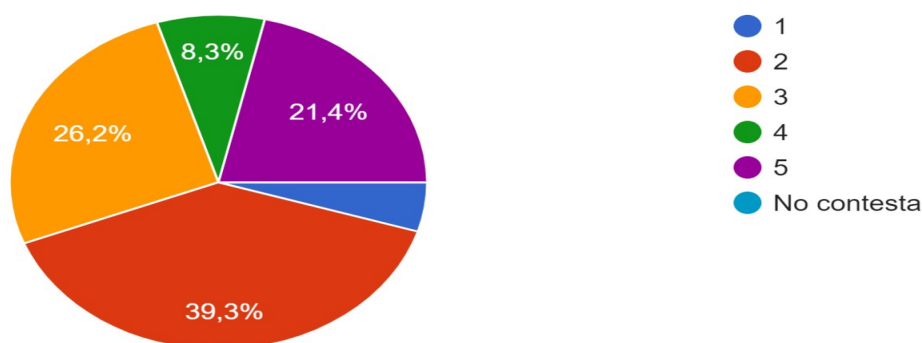
- **Número de dies que ve a dutxar-se a la setmana:** Aquest indicador s'ha d'analitzar en relació a la capacitat que té l'equipament de donar el servei de dutxes, rober solidari i repartiment de menjar.

La situació actual és que el local provisional cedit per l'Ajuntament de Barcelona, ubicat al carrer Floristes de la Rambla, 10, no pot cobrir la demanda diària actual del servei degut a les seves dimensions, cosa que sí que podia fer la nostra seu ubicada a Ronda Sant Pau 46. Recordem que ens vam traslladar al local provisional al maig del 2023. Concretament, el nostre servei té capacitat actualment per oferir diàriament: 94 places de dutxes per a homes, 20 per a dones i 5 per la dutxa adaptada, no binària.

A continuació es presenta una taula resum en termes absoluts de les persones i número de dutxes de l'any 2023.

- 25.717 persones s'han dutxat a les nostres instal·lacions, de les quals 4.676 són dones.
- Mitjana de persones ateses 107,15.

Pel que fa als homes, un 39,3 % utilitzen el servei dos dies a la setmana, un 26,2% tres dies a la setmana, un 21,4% cinc dies a la setmana, un 8,3% quatre dies a la setmana i un 4,8 % un dia a la setmana.

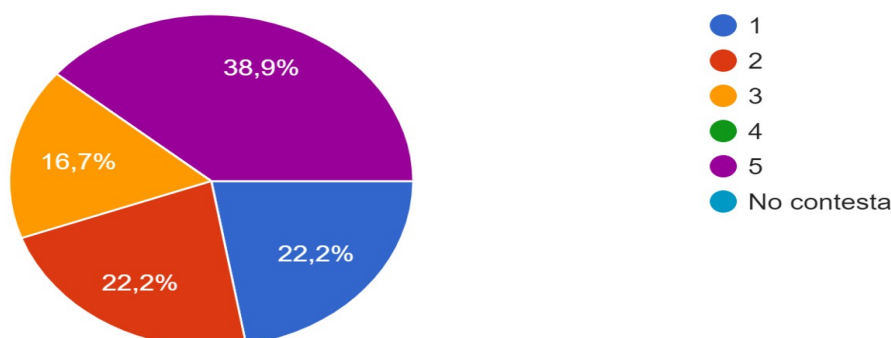
Font: Enquesta Gimnàs Social Sant Pau. Mostra: 83 homes

Respecte a les dones, segons la mostra enquestada, un 38,9% venen 5 cops a la setmana, un 22,2% un i dos cops a la setmana i un 16,7% utilitzen el servei tres cops a la setmana.

Segons les dades, hi ha un diferència de la freqüència d'ús del servei entre homes i dones que ve donada per dos motius: el número de dones que utilitzen el servei és menor que els dels homes i pel tipus d'organització de l'equipament.

El Gimnàs Social Sant Pau té una especial atenció al col·lectiu de dones sense llar, per això tenim uns horaris i unes dutxes específiques per a elles. Això, juntament amb que, a

nivell quantitatiu el número d'usuàries del servei és significativament més baix que el d'homes, implica que l'utilització de l'equipament cinc dies a la setmana sigui més viable en el col·lectiu de dones.

Font: Enquesta Gimnàs Social Sant Pau. Mostra: 18 dones

Conclusions

- *Les dades presentades s'han analitzat des de la manca de capacitat del recurs per atendre la demanda.*
- *Pel nivell de demanda que hi ha, la possibilitat de dutxar-se més d'un dia a la setmana es veu reduïda.*

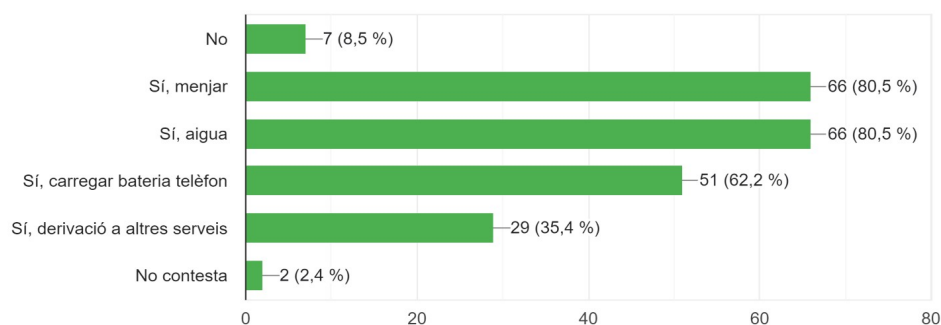
- **Altres serveis que oferim:** Aquest indicador serveix per avaluar les necessitats de les persones usuàries i si el nostre servei les pal·lia d'una forma adequada.

Per altre part, aquest indicador també aporta informació sobre la situació vital que pateix la persona, si necessita o no menjar, roba, si assisteix a un menjador social... Aquestes característiques són fonamentals per crear itineraris d'acompanyament i d'inserció social que s'ajustin a la realitat.

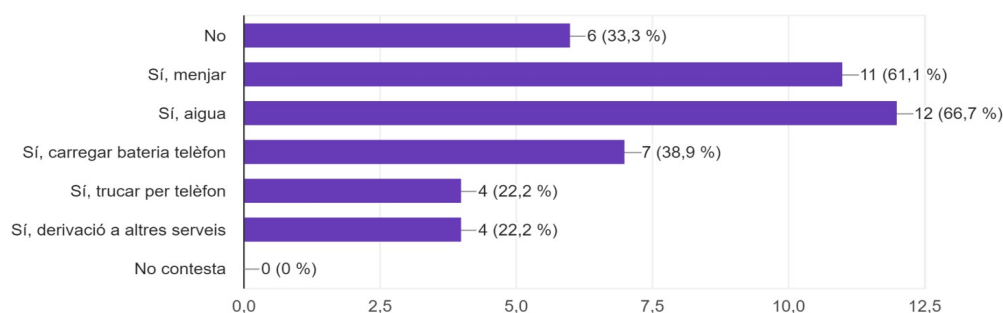
Cal destacar que aquest indicador és multiresposta, per això s'incorporen al gràfic les dades relatives als termes absoluts, ja que una persona pot contestar a més d'una opció.

Respecte als homes, segons les dades extretes de la mostra, dels 83 homes enquestats, el 80,5% utilitzen el servei de menjar i aigua, el 62,2% el de càrrega de bateria del telèfon i el 35,4% el de derivació a altres equipaments de la ciutat (informació d'altres recursos que tenim a l'abast de les persones usuàries).

Font: Enquesta Gimnàs Social Sant Pau. Mostra: 83 homes. Pel que fa al col·lectiu de dones, la tendència és similar a les dels homes. Així, un 66,7% demanen aigua, un 61,1% menjar, un 38,9% càrrega de bateria del telèfon, i, trucar per telèfon i informació sobre la derivació a altres recursos un 22,2 % respectivament.

Font: Enquesta Gimnàs Social Sant Pau. Mostra: 18 dones

Respecte al àpats, durant el 2023 hem repartit 15.600 àpats en termes absoluts donats per la fundació Ferrer Sustainability. Aquests plats estan preparats per una dietista per aportar les calories mínimes necessàries per una persona i son Halal per a poder atendre a diversos col·lectius.

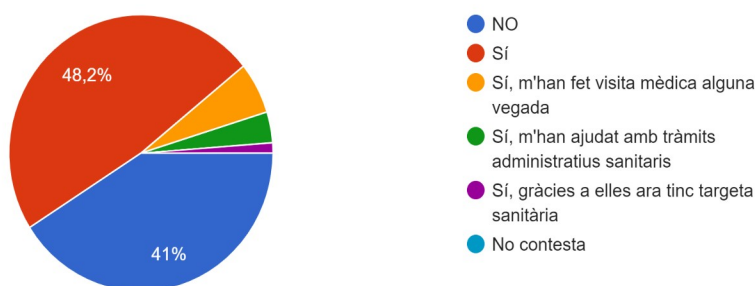
Conclusions

- Si volem que les persones que viuen al carrer surtin d'aquesta situació, cal disposar de serveis que garanteixin la cobertura de tots els drets bàsics de les persones, ja que sense aquesta cobertura no es poden crear itineraris d'inserció social i d'acompanyament.
- Si un 80% de persones que utilitzen el servei també agafen àpats i altres serveis que oferim vol dir que la necessitat existeix i que el sentit comú indica que calen serveis integrals per a aquestes persones.

- **Projecte de vinculació al Servei Català de la Salut amb el CAP Raval Nord:** Tots els divendres al matí un equip d'administrativa, una infermera i una doctora del CAP Raval Nord visita a les persones usuàries del servei de dutxes, rober solidari i repartiment d'àpats per vincular a les persones al sistema de sanitat pública. Els resultats del projecte ha estat:

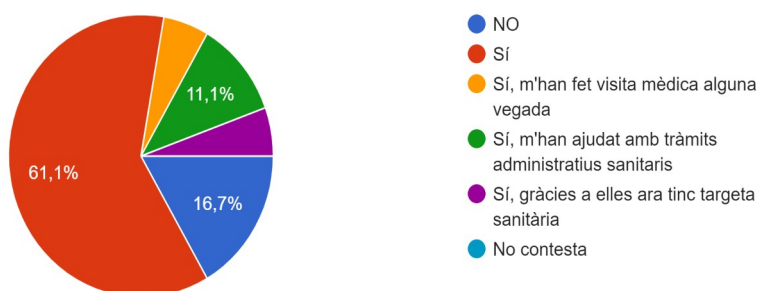
- ❖ S'han dut a terme 206 visites sanitàries
- ❖ 78 persones visitades han rebut un CIP provisional (fins que no reben el definitiu se'ls ha fet la Tarja "Amics del Raval" que permet accés i vinculació al centre CAP Raval Nord).
- ❖ S'han lliurant 30 Targetes "Amics del Raval" i queden 48 pendents d'entrega (generalment persones que no s'han arribat a vincular).
- ❖ A 17 persones a qui s'ha assignat una UBA (equip de referents d'administració, infermeria i medicina).
- ❖ S'han sol·licitat 20 targetes sanitàries individuals definitives, gestionades a través del circuit de Creu Roja un cop el pacient ja està vinculat amb el CAP.
- ❖ S'han lliurat 14 targetes sanitàries individuals definitives.

Respecte al grau de coneixement d'aquest servei, en relació a la mostra d'homes enquestats, el 59 % sí coneix el servei de visites mèdiques del CAP Raval Nord, mentre que el 41% no el coneix. A més, del 59% que el coneix, un 6% ha fet visita mèdica alguna vegada, un 3,6% li ha ajudat en tràmits administratius i un 1,2% ha aconseguit la targeta sanitària gràcies al servei.

Font: Enquesta Gimnàs Social Sant Pau. Mostra: 83 homes

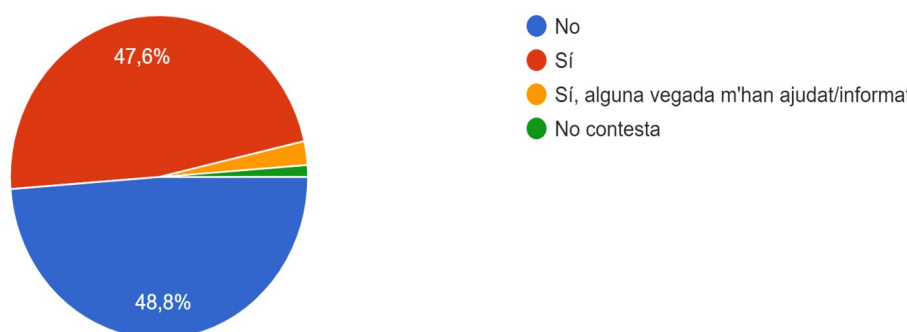
Pel que fa a les dones enquestades, el 61,1% sí coneix el servei de visites mèdiques del CAP Raval Nord, mentre que el 16,7% no el coneix. A més, de les dones que el coneixen a un 5,6% li han fet algun cop alguna visita mèdica, a un 11,1% li han ajudat en tràmits administratius i un 5,6% ha aconseguit la targeta sanitària gràcies al servei.

Font: Enquesta Gimnàs Social Sant Pau. Mostra: 18 dones

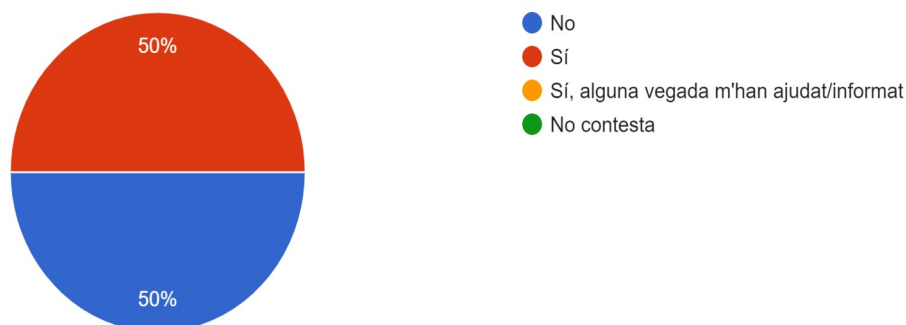
- **Servei de Mediació de l'Ajuntament de Barcelona (educadores de carrer)**: El servei de Mediació de l'Ajuntament de Barcelona té un grup d'educadores de carrer al districte de Ciutat Vella i passen pel nostre servei dos cops a la setmana.

De la mostra d'homes enquestats, un 47,6% sí coneix el servei, mentre que un 48,8% no tenen coneixement. Dels homes que coneixen el servei, a un 2,4% li han ajudat o informat en algun moment.

Font: Enquesta Gimnàs Social Sant Pau. Mostra: 83 homes

De la mostra de dones enquestades, un 50% sí coneix el servei, mentre que la resta, l'altre 50%, no el coneix.

Font: Enquesta Gimnàs Social Sant Pau. Mostra: 18 dones

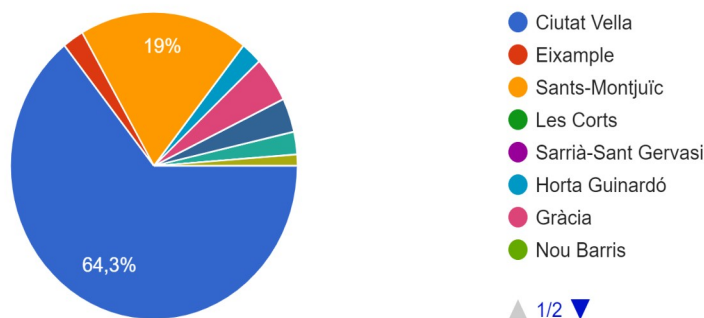
4.3- Indicadors d'anàlisi d'organització i funcionament de l'equipament

Les persones sense llar són la part més dura dels processos d'exclusió social i la seva situació ve donada per múltiples causes i factors que suposen una gran complexitat d'anàlisi del col·lectiu.

Per això, és indispensable crear recursos adequats que donin una resposta real i adequada a les necessitats del col·lectiu en situació de sensellarisme.

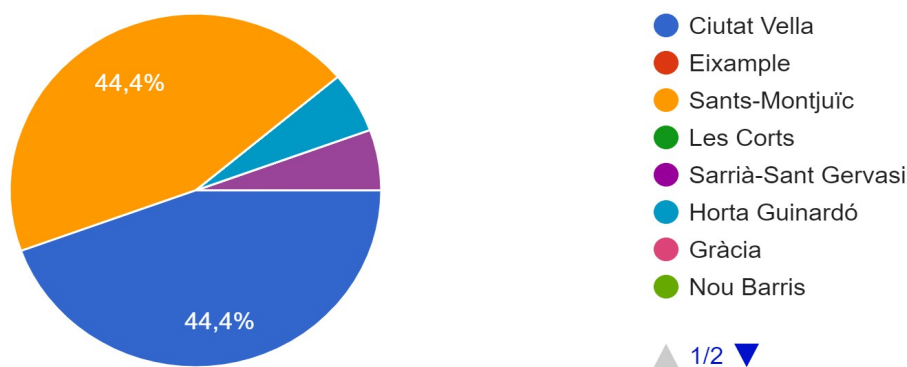
- **A quin districte viuen:** Aquest indicador ens permet analitzar si l'ubicació de l'equipament s'adequa a les necessitats de les persones usuàries.

En relació a les dades extretes de la mostra de 83 homes enquestats, el 64,3% viuen al districte de Ciutat Vella i el 19% al de Sants-Montjuïc. La resta de la mostra es reparteix, entre els altres districtes de la ciutat.

Font: Enquesta Gimnàs Social Sant Pau. Mostra: 83 homes

En referència a les dones, el Districte de Ciutat Vella i el de Sants-Montjuïc sumen el 44,4% de la mostra enquestada respectivament. La resta de la mostra es reparteix entre els diferents districtes de la ciutat. En el cas de les dones, es segueix la mateixa tendència que en els homes, amb un increment de les usuàries de Ciutat Vella, que ve donada per les mateixes causes: el canvi d'ubicació de l'equipament i les dificultats de desplaçament del col·lectiu.

Font: Enquesta Gimnàs Social Sant Pau. Mostra: 18 dones

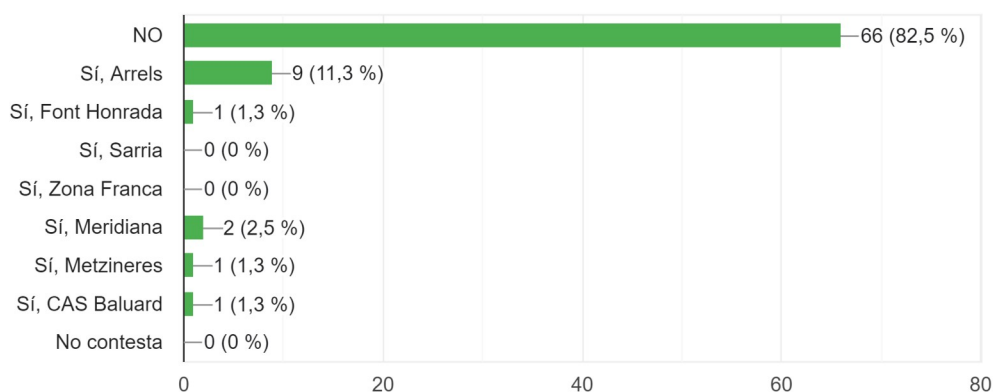
Al comparar aquestes dades amb les del 2022 constatem que les persones usuàries del districte de Ciutat Vella han incrementat substancialment, mentre que les persones usuàries de Sants-Montjuïc han baixat. L'explicació la relacionem amb el canvi d'ubicació del servei. Fins al maig del 2023, tot i estar al Districte de Ciutat Vella, i al mateix Raval, estàvem a la zona fronterera amb Sant Antoni i Poble Sec. A partir del maig en vam traslladar al vell mig del Raval.

Conclusions

- *El canvi d'ubicació relacionat amb les dades d'aquest apartat, corrobora que la ubicació dels serveis i la dificultat de desplaçament del col·lectiu al que atenem, són determinants en la planificació dels recursos per a les persones sense llar. Les dificultats inherents a la logística i els desplaçaments d'aquestes persones suposen que la ubicació del recurs sigui una variable imprescindible per determinar si aquest s'adequa a les seves necessitats. Per tant s'ha d'optar clarament per posar els recursos on es troben les persones sense llar i no disgregar a les persones cap els recursos.*

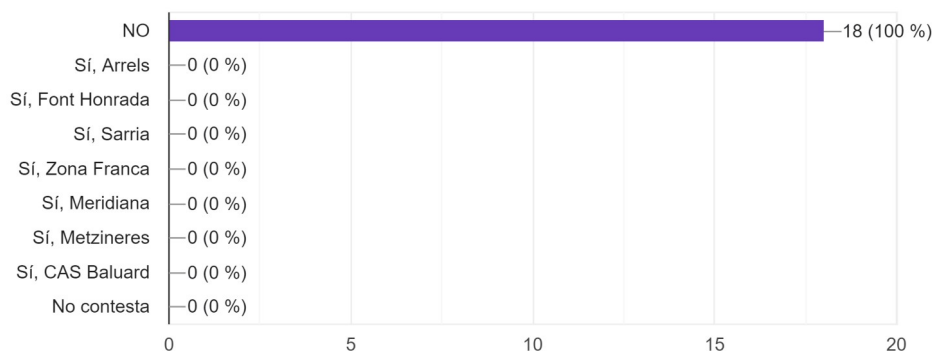
- **Utilització d'altres serveis de dutxes:** Aquest indicador ens permet analitzar la importància de l'ubicació dels serveis a l'hora de crear i planificar recursos destinats a les persones sense llar de la ciutat de Barcelona.

En relació als homes que configuren la mostra, el 82,5% no utilitzen altre recurs. Un 11,3% utilitzen el servei de la Fundació Arrels, i la resta es reparteixen entre Font Honrada, Meridiana, Metzineres i CAS Baluard.

Font: Enquesta Gimnàs Social Sant Pau. Mostra: 83 homes

Pel que fa a les dones, cap de les usuàries de la mostra fan servir altre servei de dutxes, rober solidari i repartiment d'àpats.

Font: Enquesta Gimnàs Social Sant Pau. Mostra: 18 dones

Aquest indicador s'ha reforçat amb una pregunta oberta per extreure informació sobre la raó de triar el nostre servei, ja que creiem que és útil per la seva replicabilitat. Al ser oberta, per l'anàlisi s'han categoritzat les respostes. Els resultats es donen en nombres absoluts.

Pel que fa als homes:

- El recurs està a prop: 29 respostes en termes absoluts
- Bon servei, bona atenció, facilitat i tracte de l'equip humà: 16 respostes en termes absoluts
- Bona neteja: 7 respostes en termes absoluts
- Bona organització del servei, facilitat per accedir i tranquil·litat: 15 respostes en termes absoluts
- Altres serveis (repartiment d'àpats, aigua...): 4 respostes en termes absoluts

En referència a les dones:

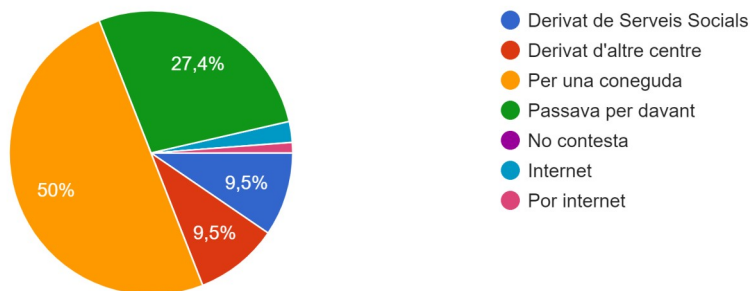
- El recurs està a prop: 4 respostes en termes absoluts
- Pel tracte: 6 respostes en termes absoluts
- Per la tranquil·litat: 2 respostes en termes absoluts
- Perquè hi ha dutxes per a dones, sense compartir amb homes: 1 resposta en termes absoluts

Conclusions

- *El fet que pràcticament tota la mostra de persones enquestades només faci ús del nostre servei està lligat a la importància de que aquests tipus de recursos estiguin ubicats a prop del lloc on pernocten les persones usuàries, ja que un dels trets característics del col·lectiu són les dificultats logístiques i de transport per desplaçar-se. A més, també el tracte, bon servei, organització, neteja i tranquil·litat són indicadors significatius a l'hora d'escollir el nostre recurs.*
- *Si ofereixes el servei de forma diària, com ho fem amb les dones, pots oferir una millor atenció.*
- *Per últim el fet de tenir unes barreres d'accés mínimes (només demanem el nom per accedir al servei i respecte tant per la resta de persones com per l'equipament), fan que moltes persones ens triïn com a servei de preferència.*

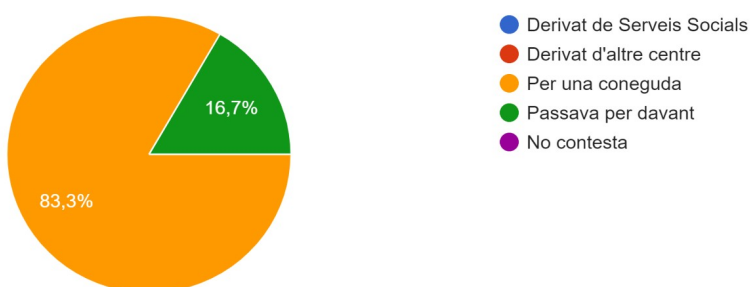
- **Com ens han conegut:** Aquest indicador ens dona informació de com s'apropen al nostre servei i, en cas de poder ampliar-ho (ara no és el cas per la manca d'espai), quins són els millors canals de difusió.

De la mostra d'homes enquestats, un 50% ha vingut per una persona coneguda, un 27,4% passava per davant. De la resta, un 9,5%, provenen de derivacions de Serveis Socials i un 9,5% derivats d'altres centres. En aquest sentit, el boca a orella és la forma més freqüent en la que les persones usuàries s'apropen a un servei d'aquestes característiques.

Font: Enquesta Gimnàs Social Sant Pau. Mostra: 83 homes

Pel que fa a la mostra de dones enquestades, del total de la mostra enquestada un 83,3% s'han adreçat al servei per una coneguda i un 16,7% passava per davant. Així doncs, en aquest cas el boca orella és la manera majoritària en la que les dones s'apropen a un servei d'aquestes característiques.

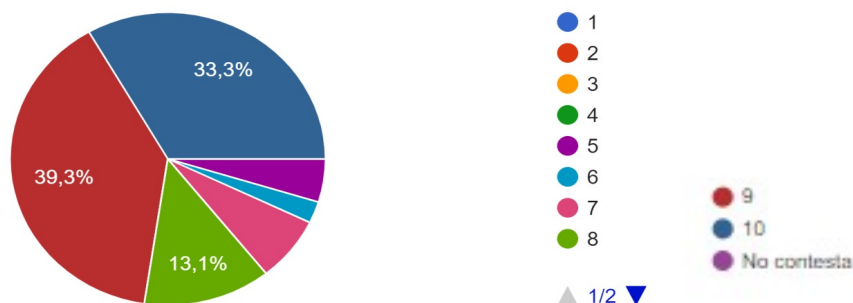

Font: Enquesta Gimnàs Social Sant Pau. Mostra: 18 dones

- **Com valorem el servei:** Aquest indicador ens dona una foto de l'estat del servei i alguna indicació per plantejar millores per poder oferir un millor servei adequat a les necessitats i la realitat de les persones usuàries.

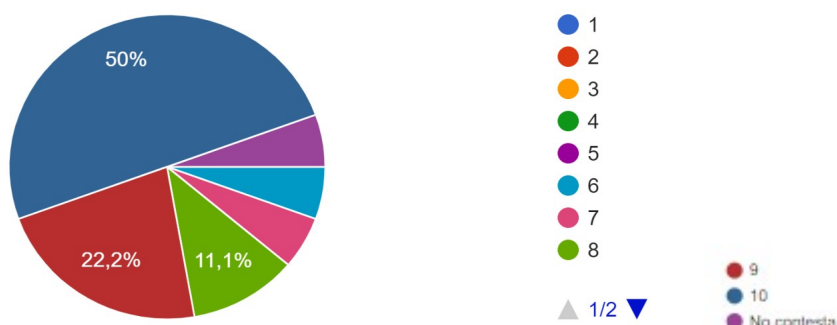
Per analitzar aquest indicador, s'ha fet la pregunta sent 10 molt positiu i 1 molt negatiu.

De la mostra d'homes enquestats, el 39,3% ha valorat el servei amb un 9, el 33,3% amb un 10 i la resta han situat la resposta entre el 8 i el 4. Cap usuari ha donat una resposta per sota del 4.

Font: Enquesta Gimnàs Social Sant Pau. Mostra: 83 homes

En relació a les de dones enquestades, la tendència és molt similar a la masculina. El 50% de la mostra ha valorat el servei amb un 10, el 22,2% amb un 9, el 11,1% amb un 8, i la resta entre el 7 i el 5. Cap usuària ha donat una puntuació per sota de 5.

Font: Enquesta Gimnàs Social Sant Pau. Mostra: 18 dones

5.- L'activitat esportiva al Gimnàs Social Sant Pau

Al març de l'any 2020, degut a la COVID, ens vam veure obligats a aturar l'activitat esportiva, com tots els gimnasos, per dedicar-nos a donar servei de dutxes, canvi de roba, lliurament de mascaretes i repartiment de menjar de la mà de l'Ajuntament de Barcelona.

Un cop passada el pitjor període de la pandèmia, vam intentar reobrir l'activitat esportiva, però l'estat de les instal·lacions (al local de Ronda Sant Pau, 46) i la necessitat al barri d'un servei de dutxes i rober solidari, no ho va fer possible.

Al juny del 2023, l'Ajuntament de Barcelona ens cedeix un local provisional al carrer Floristes de la Rambla 10, on estarem mentre durin les obres de remodelació de la nostra seu a Ronda Sant Pau 46, i és en aquest moment on el gimnàs pot retomar l'activitat esportiva social. Ara bé, per manca d'instal·lacions al barri que puguin acollir a les 200 persones que cada dia es dutxaven a Ronda Sant Pau, el barri ens demana que, tot i que reduïm el número diari de dutxes, en seguim fent. Així doncs, durant la segona meitat de l'any 2023 s'ha combinat el Servei de dutxes, rober solidari i repartiment d'àpats pels matins (8h-12h), amb l'activitat esportiva de tardes (13h-22h).

El Gimnàs Social Sant Pau és un espai de convivència que utilitza l'activitat esportiva com a mitjà de transformació social. És a dir, som un recurs que posa les necessitats de les persones al centre de les nostres accions (és per això que no hem pogut deixar de donar el Servei de dutxes per dedicar-nos al 100% a l'activitat per la qual ens vam crear). Però com tenim molt clar que la pràctica esportiva en condicions d'igualtat i en un entorn segur i divers, és un mitjà contrastat en els processos d'integració social, així com una eina per fomentar transformacions individuals i col·lectives, tant de la població en general com en col·lectius en risc d'exclusió social, vam esforçar-nos per combinar les dues activitats.

A més, l'esport és un canal per obrir vies de recuperació de l'autonomia personal, la generació de vincles socials i de recuperació estructures vitals, característiques que defineixen a les persones sense llar i/o en risc d'exclusió social. Des d'aquest punt de vista, podem afirmar que la pràctica esportiva i l'activitat física:

- És atractiva, motivant i facilita la participació a través d'una metodologia lúdica.
- Desenvolupa aspectes importants que fomenten el canvi individual, com la millora de l'autoconcepte a través de l'adquisició de capacitats, d'assoliment d'objectius o exercint un rol de lideratge en la pràctica esportiva.
- Desenvolupa elements clau que fomenten el canvi i la transformació social, com el sentiment de pertinença a un grup o comunitat, la deconstrucció d'estereotips i prejudicis per raó de gènere i/o origen, i el coneixement d'altres recursos de territori, que permeten accedir-hi en el futur.
- Proporciona espais d'interacció amb les persones, que permet generar vincles i xarxa social.
- Permet generar hàbits i rutines positives durant i al voltant de la pràctica esportiva que es poden desenvolupar en el dia a dia del participant: puntualitat, higiene, alimentació saludable, respecte cap als altres, autocontrol, esforç, etcètera.
- Millora la salut física. En concret, segons l'Organització Mundial de la Salut millora l'estat muscular i cardiorespiratori, millora la salut òssia i funcional, redueix el risc d'hipertensió, cardiopatia coronària, accident cerebrovascular, diabetes, diferents tipus de càncer i depressió, redueix els risc de caigudes i de fractures vertebrals i de cadera i és fonamental per l'equilibri energètic i el control de pes.
- Millora l'estat anímic.

El Gimnàs Social Sant Pau està dissenyat com un espai comunitari on, a 31 de desembre de 2023, conviuen 76 persones sòcies...:

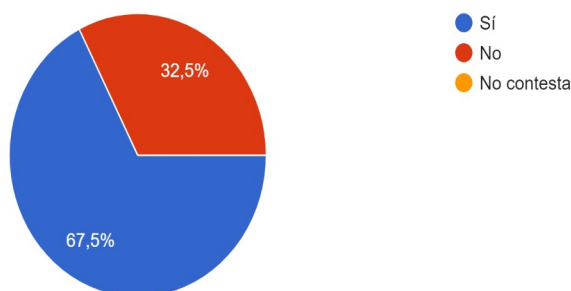
- Persones associades no derivades que paguen quota.
- Persones associades derivades d'altres entitats que paguen quota.
- Persones associades "quota zero" derivades d'altres entitats o del servei de dutxes.
- Col·lectius del barri (derivats d'entitats o no) que fan activitat esportiva, de benestar i cura adaptat a les seves necessitats.

De les quals:

- Un 25% són dones i un 75% homes.
- Un 15% són d'origen espanyol i un 85% provenen d'altres països d'origen.
- Un 22% són quota zero.

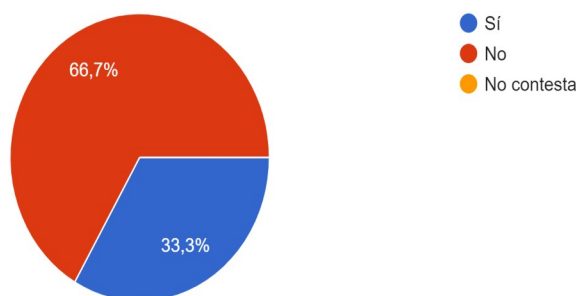
Amb l'obertura de l'activitat esportiva al Gimnàs Social Sant Pau, i per tal de valorar i extreure dades sobre quantes persones del servei de dutxes, rober solidari i repartiment d'àpats estarien interessats en fer activitat esportiva a les tardes hem incorporat la pregunta al qüestionari: **t'agradaria fer activitat esportiva a la tarda?**

Del total d'homes enquestats un 67,5% han contestat afirmativament.

Font: Enquesta Gimnàs Social Sant Pau. Mostra: 83 homes

Pel que fa a les dones, un 33,3% han contestat que estarien interessades en fer activitat esportiva.

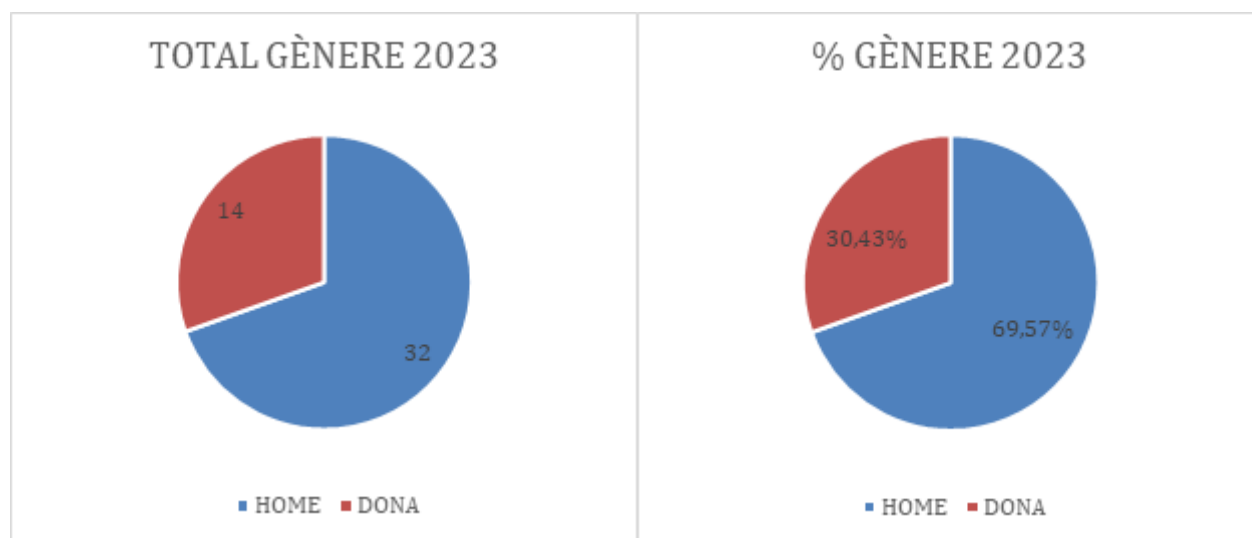
Font: Enquesta Gimnàs Social Sant Pau. Mostra: 18 dones

Aquestes dades ens permeten extreure informació sobre la existent necessitat de crear vies d'inclusió social per a persones sense llar que vagin més enllà de l'assistencialisme de cobrir les seves necessitats bàsiques, que si bé és cert que és imprescindible no és suficient per generar processos de reestructuració dels processos vitals del col·lectiu de referència.

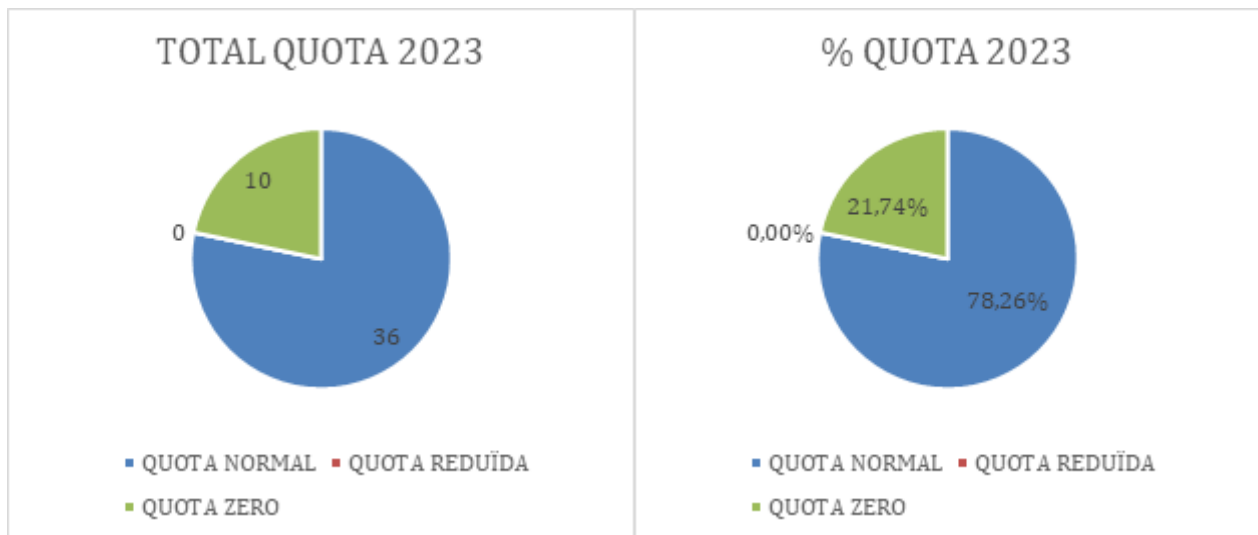
5.1- Dades sobre l'activitat esportiva

Tots les persones sòcies amb quota de «Sala de Fitness», tenen opció a rebre assessorament del tècnic i a un entrenament personalitzat, que a banda d'oferir aquest servei, vetlla per a que la sala sigui un espai segur i respectuosa.

En funció de les dades extretes dels entrenaments realitzats, podem observar el següent:

De les 117 altes amb quota de Sala de Fitness 20 han estat dones (17,1%) i 97 homes (82,9%). Un total de 46 persones van demanar un programa personalitzat, de les quals 32 van ser homes (32,98% del total d'homes) i 14 dones (70% del total de dones). Clarament les dones necessiten més assessorament i demanen més entrenaments personalitzats que els homes.

De les 117 altes amb quota de Sala de Fitness 15 han estat de quota zero (12,8%) i 102 de quota normal (87,2%). Un total de 46 persones van demanar un programa personalitzat, de les quals 36 van ser de quota normal (35,3% del total de quota normal) i 10 de quota zero (66,7% del total de quota zero). Amb aquestes dades podem concloure que els socis de quota zero necessiten més assessorament que la resta de socis a l'hora d'entrenar en una sala de fitness.

6.- Conclusions finals

- Les dades de 2023 en comparació amb 2022, ens fan veure que les persones que estan accedint actualment al servei, es troben en situació de sensellarisme o vulnerabilitat extrema, per causes que ja no són derivades directament de la pandèmia, sinó per altres factors.
- El fet que les barreres d'accés al servei siguin mínimes, no fem entrevista prèvia, només demanem nom, accedeix tota aquella persona que pugui mantenir respecte per a la resta i per l'espai, fan que moltes persones ens triïn com a servei de preferència. Això fa que valorem positivament el servei que estem oferint i la metodologia utilitzada per dur-lo a terme.
- Destacar, que algunes de les persones que accedeixen al servei, per motius diversos no tenen capacitat de complir un dels pocs requisits que demanem (accedir amb cita prèvia, en l'horari pactat i conservar el paper amb la cita), en aquests casos hem vist que oferir un tracte "especial" i rebaixar els requisits d'accés, fan millorar potencialment la situació d'aquestes persones, que amb el temps poden passar a entendre i respectar les normes mínimes per accedir al servei.
- És per aquest motiu que s'han de crear recursos que vagin més enllà de l'assistencialisme. És indispensable la implementació d'accions i programes que no es centrin només en la cobertura de les necessitats bàsiques (com ara una dutxa i roba neta), si no que permetin avançar en els seus propis itineraris d'integració social. D'aquesta manera, s'ha d'avançar de forma activa i dinàmica en la recerca de noves vies orientades a reestructurar els processos vitals de les persones sense llar.

7.- Propostes de millora pel Servei de Dutxes, Rober i repartiment d'àpats

- A. Dissenyar i implementar projectes per atendre de forma més personalitzada a les dones del Servei, i així ajudar-les a sortir de la seva situació.
- B. Cada vegada hi ha més persones (sobretot dones) amb problemes psicològics i/o addiccions greus: cercar entitats de professionals en la psicologia per tal d'elaborar projectes conjunts per donar suport a aquestes persones.
- C. Cercar maneres per tal de trencar amb les barreres idiomàtiques: a les properes contractacions de personal pel Servei valorar el coneixement d'idiomes colonials i/o wolof; elaboració de cartelleria en diferents idiomes, etc.
- D. Promocionar entre les persones usuàries el projecte conjunt que duem a terme amb el CAP Raval Nord, ja que només un 40% el coneixen i té molt bona valoració.
- E. Al proper informe es donaran resultat de l'evolució dels tres anys.
- F. Millorar l'anàlisi de la participació al gimnàs de les sòcies quota zero.
- G. Propostes de millora de l'enquesta
  - a. T'agradaria dutxar-te més sovint i no pots per manca d'equipaments a la ciutat?
  - b. Eliminar l'opció "*abans del 2020*" a la pregunta des de quan vens a dutxar-te.
  - c. Recollir dades diàriament sobre quins serveis ens deriven usuàries.

Bibliografia

- Blackhart, G. N. (2009). *El rechazo provoca reacciones emocionales pero no causa angustia inmediata ni disminuye la autoestima: una revisión metaanalítica de 192 estudios sobre exclusión social*. *Revisión de la personalidad y la psicología social*, 13(4), 269-309.
- Navarro, V. (2003). *L'estat del benestar a Catalunya*. *Diputació de Barcelona*.